

1. Obiekt

KATEDRALNA CERKIEW PRAWOSLAWNA p.w.SW.ALEKSANDRA NEWSKIEGO

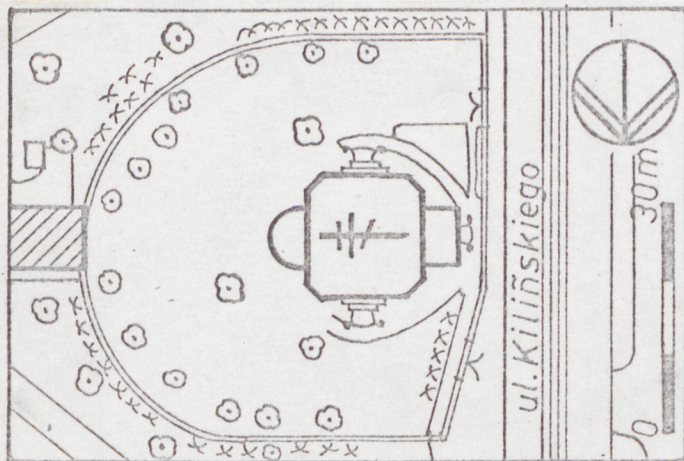
2. Czas powstania

1880-1884

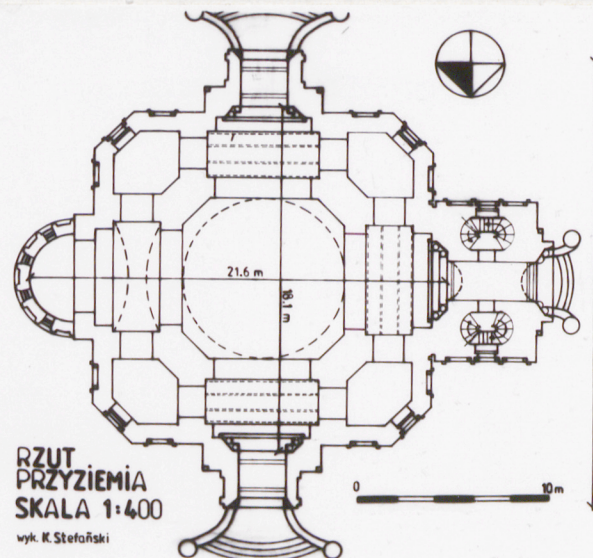
3. Miejscowość

ŁÓDZ

11. Zdjęcia rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

SYTUACJA SKALA 1:1000

RZUT
PRZYZIEMIA
SKALA 1:400

wyk. K. Stefański

Wys. nawy dookołnej 10 m
Wys.kopuły 20 m

Plan orientacyjny

4. Adres

Łódź, ul. Kilińskiego 54/56

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

Łódzkie

województwo

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo Łódzkie

powiat

8. Właściciel i jego adres

katedralna parafia prawosławna
pw.św.Aleksandra Newskiego
ul.Narutowicza 46
90-135 Łódź

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

A/1392 20.01.1971

Nr

A/117

data

20.01.1971

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Autor projektu: Hilary Majewski

Historia: Cerkiew wzniesiona jako pierwsza w Łodzi dla niewielkiej grupy prawosławnych mieszkańców z inicjatywy gubernatora piotrkowskiego dla uczczenia ocalenia cara Aleksandra z zamachu bombowego.

Fundowana przez największych łódzkich przemysłowców. Wzniesiona przez firmę budowlaną Roberta Nestlera.

Styl: rusko-bizantyjski

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Usytuowanie: Cerkiew usytuowana w centrum miasta (dzielnica adm. Łódź-Sródmieście) przy jednej z głównych arterii komunikacyjnych, ul. Kilińskiego, przy skrzyżowaniu z ul. Narutowicza, w pobliżu dworca kolejowego Łódź-Fabryczna, na skraju parku im. St. Moniuszki. Położona na nieregularnej działce, od wsch. zakończonej półkoliście, okolonej żelaznym parkanem na podmurówce, działka obrzeżnie za-drzewiona poza stroną zach. Od zach. i półn. wysoka śródmiejska zabudowa.

Cerkiew orientowana, fasada zwrócona w stronę ul. Kilińskiego.

Materiał i konstrukcja: C. murowana z cegły na zaprawie wapienno-cementowej. Część centralna za sklepioną kopułą a apsyda półkopułą konstrukcji drewnianej, pokryte blachą miedzianą na poszyciu deskowym. Nawa dookoła nakryta stropem Kleina/z uwidoczniętymi w kruchtach dźwigarami/, na emporze stropy odcinkowe, dachy pulpituowe kryte blachą miedzianą. W prezbiterium i przedsiomiu sklepienie kolebkowe. W piwnicy strop odcinkowy. Kopuła na wieży o konstrukcji drewnianej pokryta blachą miedzianą. Posadzki ceramiczne na emporach lastrykowe w piwnicy cementowe. Drzwi drewniane płycinowe z ozdobnymi nakładkami we wnętrzu przeszklone górą. Okna podwójne o drewnianych ramach, w środku żelazna krata. Na zewnątrz szkło zwykłe, wewnątrz szkło grube groszkowane oraz witrażowe o motywach roślinno-geometrycznych. Schody na chór i do piwnic murowane zabiegowe, na wieżę drewniane drabinowe.

Rzut: C. na rzucie centralnym, w centrum ośmiobok o krótkich bokach na osiach przekątnych. Na osiach głównych prostokątne kruchty i przeszło prezbiterialne, a między nimi pomieszczenia na planie nieregularnego sześcioboku - całość tworzy nawę dookoła. Od wsch. półkolistą apsydą prezbiterium. Od półn. i półn. krótkie prostokątne przedsiomki. Od zach. w przyziemiu wieży o przekroju kwadratu wydłużony prostokątny przedsiomek flankowany przez dwie owalne klatki schodowe.

Bryła: Niższa nawa dookoła nakryta tworzy podstawę dla wielobocznego tamburu dźwigającego kopułę. Boczne przedsiomki i apsydialnie zakończone prezbiterium tworzą zarys krzyża greckiego. Od frontu trójkondygnacyjna wieża o zmniejszającym się ku górze przekroju, dołem kwadratowym, górą ośmiobocznym, zwieńczona małą cebulastą kopułą. Obiekt podpiwniczony.

Elewacje: Wszystkie elewacje tynkowane. Dołem ława cokołowa, wyżej boniowana pasowo el. przedzielona profilowanym, wpartym na konsolkach gzymsem podokiennym, takiż gzymś oddziela górną kondygnację nawy dookoła oraz w zwieńczeniu. Wszystkie okna i blendy zamknięte półkoliście. Dołem w ościeżach kolumny o stylizowanych palmetarnych kapitelach i kanelowanych dołem trzonach dźwigają półkoliste opaski. Takież kolumny na narożnikach. Nisze okien i blend otacza pakretowy fryz. W górnej kondygnacji fryz z blendami przedzielonymi niskimi pilastrami, na osiach przekątnych podwójne okienka. Pontale półkoliste wsparte na podwójnych kolumnach o korynckich kapitelach, z ozdobnym reliefem u dołu trzonów. W tynopanonach ujętych ozdobnym fryzem polichromie z przedstawieniami Matki Boskiej. Tambun przepruty wąskimi arkadowymi oknami, kopuła pokryta wąskimi żebrami, zwieńczona krzyżem na kuli. W drugiej kondygnacji wieży wysokie podwójne okna przedzielone kolumną z żaluzjami, wyżej na narożnikach ster-

14. Kubatura ok. 3200m ³ (bez wieży i przedsionków)	15. Powierzchnia użytkowa 290m ² (bez przedsionków)	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Remonty w latach 1908, 1928-29, 1967 Remont generalny 1980-1984, wymiana konstrukcji i pokrycia dachów i kopuł, renowacja polichromii		19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania dobry	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum parafii katedralnej i prawosławnego biskupa łódzkiego i poznańskiego

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Krzysztof Stefański, lipiec 1990

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

J.W.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.

J.W.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

22. Bibliografia

Łódź-cerkiew prawosławna p.w.św. Aleksandra Newskiego,
dokumentacja hist.-naukowa wykonana przez Marię
Augustyniak, Łódź 1974 (mps)
Krzysztof Stefański, Architektura sakralna, Łódź
1869-1914 "Kwartalnik Architektury i Urbanistyki"
1988, z.2

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Fragmenty projektu w tzw. Tece Majewskiego
Zdjęcia archiwalne WAPŁ, Zb. ikonogr. sygn. A-II

Pracownia Fotograficzna

Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi

numer negatywu negat. 1-15

numer albumu Kopie nr 11

data wykonania zdjęcia 1990 m.

27. Załączniki

Wkładka nr 1, opis c.d., zdjęcia obiektu

1. Miejscowość ŁÓDŹ	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KATEDRALNA CERKIEW PRAWOSŁAWNA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Opis c.d./Zdjęcia obiektu
------------------------	---	---

c.d. czynny zwieńczone małymi cebulastymi kopułkami z krzyżami, w trzeciej kondygnacji wieży na osiach przekątnych okna z żaluzjami, na osiach głównych blendy, w blendzie od frontu polichromia z wyobrażeniem św. Aleksego

Wnętrze: Na posadzce barwne (kolory: brąz, niebieski, żółty) wzory geometryczne ujęte bordiurą. Centralną przestrzeń ograniczają na osiach przekątnych masywne filary dźwigające za pośrednictwem pendentyw tambur. Na filarach polichromie z wyobrażeniami świętych metropolitów moskiewskich na złotych tłach. na pendentywach 4 ewangelistów. Wyżej gzyms arkadowy. W tamburze między okienkami pilantny o stylizowanych korynckich kapiletach. Kopuła pokrywa granatową malaturą ze złotymi gwiazdami. Nad nawą dookoła empony otwarte arkadowo do środka. W prezbiterium olejna lamperia ze złożonymi obramienikami. W arkadowych polach między oknami polichromie z wyobrażeniami Chrystusa, M. Boskiej i św. Jana Chrzciciela na złotym tle. Na narożach pilastry i kolumnienki o trzonach pokrytych dołem ornamentem geometrycznym. U podstawy stropu profilowany gzyms. Czasza półkopuły pokryta malaturą jak w kopule. W kruchtach portale jak na zewnątrz. W tympanonach przedstawienia: Niesienie Krzyża (od zach.), Złożenie do grobu (od półd), Oplakiwanie (od półn). Drzwi prostokątne górą przeszklone, za nimi żelazna krata.

Ważniejsze elementy wystroju i wyposażenia:

- polichromie wykonane przez malarzy petersburskich
- ikonostas wg. proj. H. Majewskiego wykonał włoski mistrz Canilla z Petersburga
- witraże: firma Adolf Zeiler z Wrocławia

Instalacje: elektryczna, c.o., wodno-kanalizacyjna w piwnicy

Pracownia Fotograficzna

Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi

numer negatywu negat. str. 1-15

numer albumu Kopiecie nr 11

data wykonania zdjęcia 1990 r.

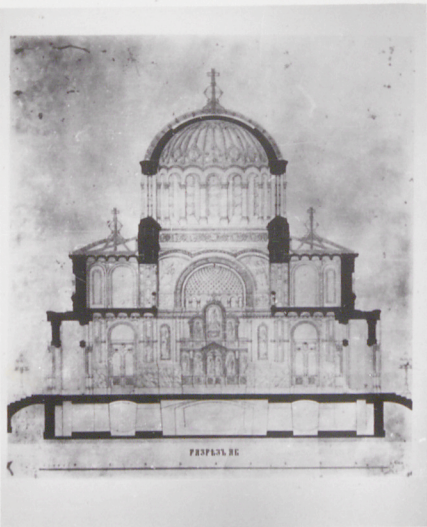
Wkładkę założył: Krzysztof Stefański, lipiec 1990
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: OB i DZ Łódź

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Łódź ODZ 1978 r.

1. Miejscowość

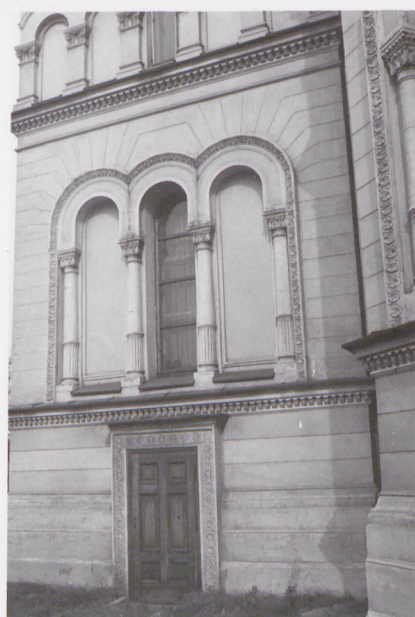
ŁÓDŹ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KATEDRALNA CERKIEW
PRAWOSŁAWNA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia obiektu

Pracownia Fotograficzna

Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi

numer negatywu negot-xt 1-15numer albumu Kopie nr 11data wykonania zdjęcia 1990 r.Wkładkę założył: Krzysztof Stefański, lipiec 1990
(imię, nazwisko, data)Miejsce przechowywania negatywów: OB i DZ Łódź

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

PAŃSTWOWA SŁUŻBA
OCHRONY ZABYTKÓW
Oddział Wojewódzki w Łodzi

Wzór ODZ 1978 r.